

Sygn. akt II Ca 237/15

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2015 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Andrzej Mikołajewski (spr.)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Dariusz Iskra

Sędzia Sądu Rejonowego Joanna Misztal-Konecka (del.)

Protokolant Katarzyna Szumiło

po rozpoznaniu w dniu 28 maja 2015 roku w Lublinie na rozprawie

sprawy z wniosku M. B.

z udziałem A. B., A. D. i (...) Kasy (...) w G.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza

na skutek apelacji wnioskodawczyni od postanowienia Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 16 grudnia 2014 roku, sygn. akt I Ns 956/14

postanawia:

I. oddalić apelację;

II. zasądzić od M. B. na rzecz (...) Kasy (...) w G. kwotę 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Sygn. akt II Ca 237/15

UZASADNIENIE

We wniosku z dnia 14 listopada 2013 roku wnioskodawczyni M. B. wniosła o zatwierdzenie jej uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęcia spadku po mężu L. B. z dobrodziejstwem inwentarza.

*

Postanowieniem z dnia 16 grudnia 2014 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie:

1. oddalił wniosek;

2. zasądził od M. B. na rzecz (...) Kasy (...) z siedzibą w G. kwotę 17 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 12 sierpnia 2009 roku (...) Kasa (...) z siedzibą w G. zawarła z L. B. umowę pożyczki konsumenckiej nr (...) kwoty 20.000zł na okres od dnia 12 sierpnia 2009 roku do dnia 12 sierpnia 2014 roku.

L. B. zmarł w dniu 13 czerwca 2010 roku w L., a postępowanie spadkowe po L. B. z wniosku M. B. złożonego w dniu 9 marca 2011 roku w Sądzie Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie z udziałem A. D., A. B., (...) Kasy (...) z siedzibą w G. zakończyło się wydanym w dniu 19 lipca 2012 roku postanowieniem, na mocy którego spadek po L. B. nabyły: żona spadkodawcy M. B. oraz córki spadkodawcy A. D. i A. B. po 1/3 części każda z nich. W postępowaniu tym nie były składane przez spadkobierców L. B. oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku.

M. B. pismem z dnia 27 lipca 2012 roku zwróciła się do (...) im. (...) w G. o udzielenie informacji na temat zobowiązania jej zmarłego męża nr (...), o kwocie do spłaty oraz, czy koszty pożyczki mogą być pokryte przez ubezpieczyciela

W odpowiedzi na to pismo (...) im. (...) w G. pismem z dnia 1 września 2012 roku poinformował M. B., że informacji takich udzielić może pełnomocnik (...) Kancelaria Prawna H. T. P. P. sp. k. z siedzibą we W..

M. B. w dniu 4 marca 2013 roku otrzymała od pełnomocnika (...) im. (...) w G. przedsądowe wezwanie do zapłaty kwoty 33.534,55 zł tytułem zwrotu świadczenia wynikającego z udzielonej L. B. pożyczki nr (...). Takiej samej treści wezwania otrzymały córki L. B..

W dniu 14 listopada 2013 roku M. B. w odpowiedzi na pozew w sprawie o sygn. akt II C 776/13, zawisłej przed Sądem Rejonowym Lublin-Zachód w Lublinie, złożyła wniosek o „uchylenie się od skutków przyjęcia spadku wprost i przyjęcie spadku po swoim mężu L. B. z dobrodziejstwem inwentarza i zatwierdzenie jej oświadczenia przez sąd”, któremu nadano bieg w niniejszej sprawie.

Na rozprawie w dniu 6 listopada 2014 roku M. B. złożyła oświadczenie o przyjęciu spadku po zmarłym mężu L. B. z dobrodziejstwem inwentarza.

Sąd Rejonowy wskazał, na podstawie jakich dowodów ustalił powyższy stan faktyczny, podkreślając, że okoliczności faktyczne sprawy nie były sporne.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał wniosek M. B. za niezasadny.

Zgodnie z art. 1015 § 1 k.c. oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania.

Bezspornym w sprawie jest, że M. B. i jej córki w terminie określonym w art. 1015 § 1 k.c. nie złożyły oświadczeń o przyjęciu bądź o odrzuceniu spadku po L. B. zmarłym w dniu 13 czerwca 2010 roku, a brak oświadczenia spadkobiercy w powyższym terminie jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku (art. 1015 § 2 k.c.).

Zgodnie z art. 1019 § 1 – § 3 k.c. jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami:

- 1) uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem;
- 2) spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca.

Spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu.

Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez Sąd.

Zgodnie z art. 84 § 1 i § 2 k.c. w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli, przy czym można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłyby oświadczenia tej treści (błąd istotny).

Wnioskodawczyni twierdziła, że działając pod wpływem błędu, tj. mylnego wyobrażenia spadkobiercy o stanie spadku, co do samego istnienia długów oraz ich wysokości, nie złożyła w ogóle oświadczenia co do przyjęcia spadku lub odrzucenia spadku. Do chwili otrzymania przedsądowego wezwania do zapłaty z dnia 11 lutego 2013 roku nie wiedziała o wysokości zobowiązania zmarłego męża wobec (...) im. (...) w G.. Dopiero od prawnika dowiedziała się, że powinna złożyć oświadczenie o uchyleniu się od skutków niezłożonego oświadczenia. Sama przyznała, iż przyczyną złożenia oświadczenia o uchyleniu od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu spadku po mężu z dobrodziejstwem inwentarza było dowiedzenie się, że będzie musiała spłacać pożyczkę.

Sąd Rejonowy wskazał, że wnioskodawczyni nie zachowała jednak rocznego terminu do uchylenia się od skutków niezłożenia swego oświadczenia pod wpływem błędu, przewidzianego w art. 88 § 2 k.c. (uprawnienie takie wygasa z upływem roku od wykrycia błędu).

Z ustalonego stanu faktycznego wynika, że wnioskodawczyni o zobowiązaniu męża wobec (...) z tytułu zawartej umowy pożyczki dowiedziała się najpóźniej w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku po mężu, bowiem uczestnik postępowania (...) im. (...) w G. złożył do akt sprawy umowę pożyczki, z której wynikało zobowiązanie spadkodawcy. Przy dołożeniu należytej staranności wnioskodawczyni mogła dowiedzieć się o wysokości aktualnego zobowiązania po otrzymaniu pisma z dnia 21 września 2012 roku, w którym wskazany był pełnomocnik (...) i jego nr telefonu. Wnioskodawczyni nie dołożyła zatem wszelkich starań i nie złożyła swojego oświadczenia w terminie jednego roku od wykrycia błędu, co skutkowało oddaleniem jej wniosku.

Wobec oddaleniu wniosku zgodnie z art. 520 § 3 k.p.c. wnioskodawczyni zobowiązana została do zwrotu żądanych przez pełnomocnika (...) kosztów opłaty skarbowej od złożonego pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

*

Apelację od tego postanowienia wniosły M. B. i A. B., zaskarżając postanowienie Sądu Rejonowego w całości.

Uczestniczki zarzuciły zaskarżonemu postanowieniu:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 88 § 2 k.c. w zw. z art. 1019 k.c., poprzez przyjęcie w przedmiotowej sprawie, że początek terminu do uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu bądź odrzucenia spadku, pod wpływem błędu, zaczął swój bieg co najmniej w lipcu 2012 roku, a tym samym roczny termin upłynął z końcem lipca 2013 roku;

II. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału wskutek naruszenia przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., przez dokonanie oceny dowodów w sposób nieuszechny, bowiem z pominięciem dowodu z zeznań wnioskodawczyni i uczestniczek postępowania, które wskazały, że M. B. w lipcu 2012 roku otrzymała od pracownika (...) im. (...) informację, że zadłużenie w Kasie zostanie pokryte z ubezpieczenia, a czemu biorący udział w postępowaniu uczestnik bezpośrednio zainteresowany nie zaprzeczył w żaden sposób i nie odniósł się do tej okoliczności, w sytuacji, gdy dowód ten ma istotne znaczenie dla prawidłowego ustalenia okoliczności sprawy, a przede wszystkim podjęcia przez wnioskodawczynię wszelkich możliwych starań mających na celu ustalenie stanu spadku po zmarłym mężu, otrzymania informacji, że zadłużenie zostało uregulowane, a w konsekwencji ustalenie, że początek terminu do złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych braku oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku nastąpił dopiero w momencie otrzymania wezwania do zapłaty z dnia 11 lutego 2013 roku, co nastąpiło 4 marca 2013 roku.

Uczestniczki wniosły o zmianę zaskarżonego postanowienia przez zatwierdzenie przez Sąd uchylenia się od skutków prawnych niezachowania przez M. B. terminu do przyjęcia lub odrzucenia spadku po L. B..

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja uczestniczek nie jest zasadna.

Sąd Rejonowy, wbrew zarzutowi apelacji, poczynił w sprawie prawidłowe ustalenia faktyczne i ocenił dowody zgodnie z dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy przyjmuje te ustalenia za własne.

W szczególności Sąd Odwoławczy w pełni podziela wywód Sądu Rejonowego, że wnioskodawczyni już w toku sprawy o stwierdzenie nabycia spadku po L. B. uzyskała wiedzę o istnieniu zobowiązania jej męża wobec (...) im. (...) w G. z tytułu zaciągniętej pożyczki i już wówczas, przy zachowaniu należytej staranności, mogła też uzyskać wiarygodną informację o aktualnej wysokości zobowiązania i warunkach jego spłaty. Poprzestając na rzekomej informacji bliżej nieokreślonego pracownika (...) o tym, że pożyczka zostanie spłacona z ubezpieczenia i rezygnując z uzyskania informacji od wskazanego wnioskodawczyni pisemnie pełnomocnika (...) im. (...) w G., którego podano jej jako osobę uprawnioną do udzielania informacji w sprawie przedmiotowego zobowiązania, wnioskodawczyni takiej należytej staranności nie zachowała. Tym samym chybiony jest zarzut sprzeczności ustaleń faktycznych ze zgromadzonym materiałem dowodowym, w szczególności nie było żadnych podstaw do przyjęcia, że za termin uzyskania wiarygodnej informacji o przedmiotowym zobowiązaniu należało uznać dopiero datę doręczenia przedsądowego wezwania do zapłaty.

Sąd Okręgowy podziela również ocenę prawną ustalonego stanu faktycznego dokonaną przez Sąd Rejonowy i zbędne jest jej powtarzanie.

Skuteczne uchylenie się od skutków prawnych niezłożenia przez wnioskodawczynię oświadczenia o przyjęciu spadku po mężu z dobrodziejstwem inwentarza wymagało zachowania terminu, jak również wykazania, że błąd miał charakter istotny i nie był wynikiem niezachowania należytej staranności przez spadkobiercę (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2011 roku, sygn. I CSK 85/11, Lex nr 1147725).

Dodać należy, że w niniejszym postępowaniu nie zostały przez wnioskodawczynię przedstawione jakiegokolwiek dowody, które pozwalałyby przyjąć, że rzeczywiście działała ona pod wpływem błędu istotnego (tj. gdyby nie działała pod wpływem błędu i oceniała sprawę rozsądnie, złożyłaby oświadczenie o przyjęciu spadku po mężu z dobrodziejstwem inwentarza). W szczególności nie jest w ogóle znana sytuacja majątkowa spadkodawcy, a zatem nie można przyjąć, że jego zobowiązania nie znajdują lub mogą nie znajdować pokrycia w jego majątku i że gdyby wnioskodawczyni wiedziała o istnieniu tych zobowiązań, złożyłaby oświadczenie o przyjęciu spadku po mężu z dobrodziejstwem inwentarza. Jeżeli bowiem majątek spadkodawcy w sposób oczywisty wystarcza na pokrycie długów spadkodawcy, przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza nie będzie w praktyce miało żadnych innych skutków ekonomicznych w porównaniu z przyjęciem spadku wprost, a zatem trudno mówić o istnieniu błędu istotnego co do potrzeby złożenia oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

Należy też podnieść, że do zachowania terminu do uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza konieczne jest, aby w tym terminie zostało złożone – w wymaganej formie – oświadczenie, którego dotyczyć ma uchylenie się od skutków prawnych jego niezłożenia, przy czym wystarczające jest złożenie w tym terminie odpowiedniego wniosku do sądu (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2013 roku, sygn. III CZP 77/13, OSNC 2014/9/86, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2014 roku, sygn. II CSK 410/13, Lex nr 1491256). W niniejszej sprawie wnioskodawczyni nie uchyliła się w terminie określonym w art. 88 § 2 k.c. w zw. z art. 1019 § 1 – § 3 k.c. od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o przyjęciu spadku po L. B. z dobrodziejstwem inwentarza i nie złożyła w wymaganym rocznym terminie takowego oświadczenia. Podniesiony w apelacji zarzut naruszenia prawa materialnego również nie okazał się zatem zasadny.

Wobec oddalenia apelacji i istniejącej sprzeczności interesów, na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. należało uwzględnić wniosek uczestnika (...) im. (...) w G. o zasądzenie na jego rzecz od wnioskodawczyni zwrotu kosztów postępowania odwoławczego według norm prawem przepisanych, obejmujących wynagrodzenie pełnomocnika – radcy prawnego w stawce minimalnej w postępowaniu odwoławczym odniesionej do zbliżonej charakterem sprawy o stwierdzenie nabycia spadku (§ 12 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 8 pkt 2 i § 5 rozporządzenia

Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, Dz. U. z 2013 roku, poz. 490, ze zm.).

Z tych względów na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji postanowienia.